

za dijaka pa je vedno manj. Povsod na svetu je običaj, da skupna alma mater veže svoje sinove tudi v poznejših letih. Porabljajoč »Slovenijino« spomenico o njeni petin-dvajsetletnici, pošiljamo torej svoje letošnje poročilo bivšim »Slovenijanom« z upanjem, da pristopijo sami med podpornike, in da bodo širili zanimanje za naše prepotrebno društvo v svojih krogih.« Darovi naj se pošiljajo prvemu društvenemu blagajniku, vč. gospodu dr. Frančišku Sedeju, c. in kr. dvornemu kapelanu in ravnatelju v Avgustineju na Dunaju, I., Augustinergasse 7.

Drugi koncert »Glasbene Matice«. Dne 18. aprila t. l. poteče četrto leto, odkar je nastopila »Glasbena Matica« prvič v javnosti z lastnim zborom, ki se je zbral pod njenimi krili in pod vodstvom rajnega dr. Frana Grossa. Zbor je vzbudil takoj s prvim nastopom občno in trajno pozornost po svoji odličnosti, i kar se tiče mogočnosti in moške lepote glasov, i kar se tiče točnosti in resnosti v izvajanju.

Če pregledamo danes po štirih letih dosedanje delovanje rečenega zbora, ki je sedaj imponantno pomnožen z ženskim zborom, moramo pripoznati, da si je s tem razširila »Glasbena Matica« izdatno svoj delokrog, ki je bil dotlej omejen na izdavanje slovenskih skladb in na vzdrževanje šole na društvene stroške, in da se je povzdignila do višine koncertnega zavoda »par excellence«.

Kot koncertni zavod je zadobila »Glasbena Matica« ugled kot boriteljica za prosveto slovenskega naroda; narod ji je za to hvaležnost dolžan, ker ga kliče občno kulturno gibanje na tekmovanje z bratovskimi, a tudi z drugimi narodi tudi na glasbenem polju.

Zadnji, to je drugi redni koncert letošnje sezone, ki ga je priredila »Glasbena Matica« v ponedeljek, dne 11. marcija t. l. v redutni dvorani v Ljubljani, je posebno znamenit za zgodovino glasbenega, hkrati tudi duševnega delovanja med Slovenci, to pa, ker se je glasila pri tem koncertu raz slovenski koncertni oder prvič orkestralna simfonija.

Minili so časi, ko smo se veselili tako zvanih »besed« in se zadovoljili z njih malenkostnimi vzporedi. Večji ali manjši zbori, previdno izbrani, kar zadeva tehnične težkoče, mični četverospevi, tu in tam solopetje, časih tudi kaka kompozicija za to in ono glasbilo, so se menjavali, da so nas nekako homeopatično seznanjali z vrlinami posameznih skladateljev. Vse priznanje tem »besedam«; kajti ni smeti prezreti, da so nas one izobraževale in pripravljale polagoma k intenzivnejšemu zanimanju za glasbo, katero rodi zahtevo po koncertih višje in najvišje stopnje. Nasprotno pa tudi ne smemo prezreti, da je skok k velikim koncertom »Glasbene Matice« od bivših »besed«, ki smo jih imeli ravnokar v mislih, velik, in da smo s tem skokom preskočili mnogo, mnogo vmes se nahajajočih razredov glasbene vzgoje. Da je zvršilo slovensko občinstvo ta skok uspešno, in da je našla »Glasbena Matica« za svoje velike produkcije, kakor n. pr. za Dvořakov »Stabat mater«, Haydnovo »Sivarjenje« ali pa za Gallusa posvečeni koncert ne le navdušen zbor v potrebno velikem številu in s požrtvovalno vztrajnostjo, ampak tudi pazno zanimajoče se in hvaležno občinstvo, vse to kaže, da se je ugodilo s preustrojitvijo »Glasbene Matice« v koncertni zavod nujni potrebi slovenskega naroda, in da je le-tega duševni napredek že dolgo hrepenel po izdatnejši muzikalni hrani, nego se mu je ponujala do zadnjega časa.

Z uvedbo orkestralne simfonije smo se osvobodili povsem vsakega malenkostnega duha, ki bi nam hotel braniti višji vzlet. V tem je pa zgodovinski pomen, katerega smo že zgoraj pripisovali zadnjemu Matičinemu koncertu.

Vršil se je rečeni koncert v razprodani dvorani. Na podlagi natisč izdanega navodila za razumevanje glavnih motivov in priloge, obsegajoče motive v notah, je zasledovalo občinstvo s slastjo glasbeni kras dr. Antona Dvořaka simfonije za veliki orkester v D-dura op. 60. Prav po sreči je bilo izbrano to velikansko

delo instrumentalista, čegar ime je prestopilo že davno ožje meje domovine skladateljeve in tudi meje kulturnih držav starega sveta, instrumentalista, kateri slavi v zadnjem času posebno v Ameriki, novem 'svojem bivališču, prave triumfe. Omenjeno vodilo za razumevanje motivov karakterizuje jako prikladno pojedine stavke simfonije.

Prvi stavek »allegro non tanto« pripominja nam čarobni kras gozdne veličastnosti. Ta nazor nam opravičuje intenzivna uporaba lesnih trobil za glavno temo, značilno spremljanje in izvajanje motivov po gozdnih rogovih, prvi klicni motiv z odgovarjajočim odmevom in idilska piščal s svojo pastirsko melodijo.

Drugi stavek »adagio« s čuta polno liriko speva o krasu gozdne tišine. Blaženost nam širi srce in vzbuja tiho radost.

Tretji stavek »scherzo« nas zvabi v vrtinec bujnega življenja med rajajoči narod (češki ples »Furiant«), da nam srce vzkipi k enakemu veselju, da se tudi mi oživimo z veseljaki okoli nas; oblada nas razkošna radost.

V četrtem stavku »allegro con spirito« uživamo veličastvo in mogočnost absolutne umetne glasbe. Organski zvršuje le-ta zadnji stavek celokupnost s prvim stavkom, s katerim je soroden v temah. Stopnjevani so tu motivi v velikansko celoto. Razpeljava tega stavka je absolutno tematna, organski jednotna, blesteča in genijalna. Igraje se uporabljajo v sijajnih oblikah najtežja kontrapunktna sredstva.

Simfonija ta je umotvor; organska in tematna jednota ji daje značilo klasičnosti; kajti le ono delo je klasično, ki je vseskozi jedinstveno.

Motivi poetične invencije in čudovite milobe navzlic svoji izviranosti ne zatajujejo sorodnosti s češko narodno pesnijo; na nje podlagi so vzrasli kakor cvetke iz plodovitih tal in ravno s tem dajejo celemu delu oni slovanski značaj, ki čini Dvořákov glasbo originalno, s tem pa prikupljivo vsem narodom. Da zna Dvořák v vsaki fazi duhovitega simfonijskega razvoja, v zoževanju, v razširjanju, v spletnanju in stopnjevanju, v ritmizovanju, frazovanju ter vračanju vedno ohraniti jasnost in ves čar nežnosti, to svetloči o njega inženjerski inženjerski, in to ga stavi med skladatelje, katerim je usojeno, da jih prežive dela do najpoznejše bodočnosti.

Sledila sta tej monumentalni simfoniji dva ženska zbora, *dra. Ivana Brahmsa* »Glasovi s strun polno doné« in pa »Vrtnar« s spremljevanjem dveh rogov in harpe. Združenje le-teh sonornih glasbil z nežnim ženskim glasom je kaj nenavadno. Nenavadna je tudi melodija. Posebno melodija prvega zbora v miksoličniem tonovem načinu je zanimiva in jo je smatrati kot duhovito označevanje »razdrtega življenja« in »potrtega srca«, o kojem govori uglasbena beseda. Iz obeh milobnih skladb veje melanholija ali vsaj sentimentalnost, kakeršna se rodi v mladi sanjajoči glavici v tihih pozni noči.

Plodoviti češki skladatelj *Karol Bendl* nas je razveselil tudi v tem, kakor že v mnogih prejšnjih koncertih, z enim svojih mnogih zborov, namreč s »Tamborjem«. Kakor v vseh doslej proizvedenih, podaje nam tudi v zadnjem moškem zboru značilna faktura Bendlove muze v krepkih, a tudi v liriških odstavkih obilo spretno in melodijozno obdelanega blaga, kateremu treba priznati veliko muzikalno vrednost.

Domače skladatelje je zastopal to pot *Stanko Pirnat*, za širšo javnost nov talent. Upajmo, da bode ta talent tudi toli plodovit, kolikor je nadobuden. V Pirnatovem mešanem vokalnem zboru »Žalost« nas je posebno to razveselilo, da je zložen v pristnem narodnem duhu. Milina narodne pesni klije ljubko iz Pirnatovih strun, prijazno nas pozdravljajoča. S svojo priprostostjo si je pridobil ta najnovejši pojav med domačimi skladbami hipoma naše simpatije, in radosten sprejem mu je zagotovljen povsodi, kjerkoli se bode glasil. Invencija je plemenita, kolorit vselej prikladen besedi. Globoko vpliva na poslušalca stopnjevanje prvotnega motiva pri zadnji kitici, izražujoči žalost po izgub-

ljene sreči, do tragične višine. Pristrčna je bila ovacija, katero je naklonilo občinstvo navzočnemu skladatelju.

Impozantno se je končal koncert z zborom »Aleluja« iz *Händlovega* oratorija »Mesija«, spremljevanim z orkestrom. Več kot poldrugo stoletje že vzbuja ta večno mlada skladba občudovanje širnega sveta. Mogočna ritmika, trdno in krepko napredujoči basi dajejo Händlovim skladbam značaj neustrašene odpornosti in resne močnatosti. Händlov glas je kakor kladivo, ki drobi skale.

Sedaj še nekaj o proizvajanju. Le-to je svedočilo znova o izbornosti neutrudnega vodje, gospoda *Mateja Hubada* in njega idealni smeri. Njegova navdušena energija je žela nove uspehe in utrdila mu vnovič veliko spoštovanje, katero si je priboril mladi naš umetnik po resnosti in značajnosti svojega mišljenja.

Vojaska godba je zvršila simfonijo pod gosp. Hubada vodstvom efektno in v vseh delih s točnostjo in nepričakovano razumnostjo.

Jednako se je proslavil zbor. Obče priznane vrline dičnega tega oddelka »Glasbene Matice« so tekmovala uspešno s sijajem, s katerim je očarala simfonija ves koncert.

Naj nam ostane »Glasbena Matica« na taki zdravi podlagi, na kakeršni stoji sedaj. Geslo ji bodi: le vedno više, više, in izpolnila bode plemeniti poklic, da vzgajaj narodu srce in ponos.

—oe—

Ivan pl. Zajc, znameniti hrvaški skladatelj, je slavil pred malo dnevi svoj 60. rojstni dan in petindvajsetletnico svojega delovanja v Zagrebu kot ravnatelj opere in skladatelj. Njegovo delovanje v tej dobi je za hrvaško umetno glasbo velikega pomena; kajti plodovit njegov genij je tačas ustvaril vsakovrstne miloglasne skladbe, ki so toliko uspešneje vplivale na hrvaško narodno življenje, kolikor bolj in bolj je skladatelj — sam hrvaški Primorec (Rečan) — porabljal resnično narodne motive. Zajčeva ljubka opera »Mesečnica« kakor tudi njegova živa opereta »Mornarji na krov« sta tudi ljubljanskemu gledališču že mnogo let privlačni sili. Do večjih Zajčevih oper se naše gledališče še ni popelo; toda kateremu slovenskemu pevcu, da, kateremu izobraženemu Slovencu sploh, navzlic temu niso znane veličastne njegove skladbe: »Bože živi, blagoslovi«, »Večer na Savi«, »Glasna jasna«, »Črnogorac Črnogorki«, »Nočni stražari«, ali najveličastnejše opere »Nikola Šubić Zrinjski« vsaj imposantni konec »U boj!«?

Te in jednake skladbe Zajčeve ne odmevajo samo pri javnih nastopih naših pevskih društev, temveč tudi v zasebni veseli družbi v mestu in na deželi.

Rojaki so skladatelju hvaležni in slavili so ga prve dni m. m. na dostojen način. »Narodno zemaljsko kazališče« v Zagrebu, za katerega muzikalne proizvedbe ima Zajc največjih zaslug, priredilo mu je 2. in 3. dan m. m. »svečani predstavi«.

Bila nam je ugodna prilika, biti pri teh predstavah, in reči nam je, da sta bili krasni, kakor je v Zagrebu ob jednakih prilikah navada, in točni, kakor je možno samo pod sedanjo vzorno intendantco. Za primernim proslovom pesnika A. Harambašića, ki ga je govorila mojsterski zuana tragedinja Strozzi, sledili so sami Zajčevi proizvodi za glasbila, za pevske zборе in za soliste. Najtočnejši so bili prizori iz opere »Nikola Šubić Zrinjski«; pevci in uprizorniki so se kosali, da bode predstava na isti višini, kakor umetnik sam. Med pevskimi društvi je manjkalo najstarejšega »Kola«, ne da bi le-to manj častilo slavljence, kakor druga društva, temveč, kolikor je razvideti, je temu vzrok vodstvo — torej osobne stvari — in morda nekoliko tudi politične diference teh društev. To bi se vsaj ob jednakih prilikah ne smelo kazati; in res se je tako početje kazovalo nekako samo ob sebi: zbori se niso popeli do dovršenosti, zlasti ne zbor »Črnogorac Črnogorki«.